

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא לעניין מליחה

כבר נתבאר, שיש ללמוד בכלל ופרט וכלל, שכל שהוא כעין הפרט [=מנחה], הרי זה טעון מליחה.

וכן נתבאר, שלדעת חכמים ורבי, כל שהוא מעין הפרט בדבר זה, שאינו קרב בפני עצמו, הוא בכלל הדין הזה.

אולם לדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, יש ללמוד זאת בדרך אחרת, והוא, שכל שהוא מעין הפרט [=מנחה] בדברים הבאים הוא בכלל הדין הזה, והם (א) דבר המקבל טומאה. (ב) עולה על גבי האשים, [כלומר מוקטר על אש המזבח]. (ג) ישנו על במזבח החיצון.

להוציא: (א) עצים שאינם מקבלים טומאה, [בזה הכל מודים]. (ב) דם שאינו מוקטר על האש, [וגם בזה הכל מודים לו]. (ג) יין שאינו מוקטר על האש, [בזה רבי בלבד מודה לו]. (ד) קטורת שקריבה על המזבח הפנימי, [בזה אין מי שמודה לו].

איסור אכילת דם

אסרה תורה לאכול דם, שנאמר, [ויקרא י"ז י"ב] "וַיֹּאֲשֶׁר אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנִפְשׁ הָאֲכָלֶתָ אֶת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֶתָּה מִקִּרְבַּ עַמִּי. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בְּנִפְשׁ יְכַפֵּר. עַל כֵּן אִמַּרְתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶפֶשׁ מִמֶּם לֹא תֹאכַל דָּם וְהִגַּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל דָּם", ומכאן, שלא אסרה תורה אלא דם הראוי לכפר על המזבח, אבל דם שאינו ראוי לכך, אינו בכלל האיסור הזה, והאוכל ממנו אינו עובר.

לדברי זעירי דעת רבי חנינא, שדם מבושל אינו ראוי לכפר, ולפיכך האוכל ממנו אינו עובר באיסור אכילת דם.

ולדברי רב יהודה דעת זעירי, שדם שמלחוהו הרי הוא כמבושל, ואינו ראוי לכפר, ולפיכך האוכל ממנו אינו עובר באיסור אכילת דם.

ולא רק דם שנתבשל נפסל להקרבה, ושוב אין עוברים עליו באיסור אכילת דם.

אלא כל שנשתנה, באופן שאינו יכול לשוב להכשירו, מאחר שנפסל מהקרבה, לעולם אין עוברים על אכילתו משום איסור אכילת דם, ובכלל זה, כשנקרש הדם על ידי האש, שאינו חוזר לקדמותו.

אבל כשנקרש הדם על ידי החמה, ראוי הוא לשוב לקדמותו, והאוכל ממנו חייב.

לדעת רב חסדא ואביי – כל זה, [שהאוכל דם שנקרש בחמה, עובר באיסור אכילת דם, הוא] בדם חטאות החיצונות [וחולין], שאינם נפסלים בקרישת הדם, שנאמר בהם רק לשון לקיחה ונתינה, "וְלָקַח הַפֶּהוּ מִדָּם הַחֲטָאתָ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה", ולקיחה ונתינה אלו דברים שניתן לעשותם גם בדם קרוש, [ומעתה מאחר שאין דם קרוש נפסל בקרבנות אלו, חייבים על אכילתו אף בחולין]. אבל בחטאות הפנימיות, שנאמר בהם גם לשון טבילה והזאה, "וְטָבַל הַפֶּהוּ אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם", מאחר שאי אפשר לטבול ולהזות בדם קרוש, בשעה שנקרש, נפסל, ומאחר שנדחה, שוב אינו חוזר להכשרו, ומעתה, מאחר שאינו ראוי לכפר, האוכל ממנו אינו עובר באיסור אכילת דם.

ולדעת רבא – אף האוכל מדם חטאות הפנימיות שקרש, עובר באיסור אכילת דם, כי דם כזה ראוי לכפר בחטאות החיצונות. [=הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות].

ואמר רב פפא, מאחר שלמדנו שכל דם הדומה לדם שמכפר, יש בו איסור אכילת דם, אף על פי שהוא עצמו אינו ראוי לכפר, האוכל דם חמור שקרש, חייב, אף על פי שחמור בהמה טמאה, שאינה ראויה לקרבן, כי יש כנגדו דם קרבנות שקרש, הראוי להקרבה.

לריח ניחוח

בעניין הקטרת האימורים נאמר, "וְהִקְטִירָם הַפֶּהוּ הַמִּזְבֵּחַה לַחֵם אֲשֶׁה לְרִיחַ נִיחֹחַ כָּל חֶלֶב לַה", ללמד, שיעלו ריח ניחוח בהקטרתם על המזבח, ולפיכך אמר רב יהודה, שהמעלה למזבח אברים אחר שנצלו חוצה לו, שוב אין מתקיים בהקטרתם "לְרִיחַ נִיחֹחַ".

כשם שהאוכל חלב קרוש כמות שהוא, עובר באיסור אכילת חלב, כך אם המיסו, ואכלו, עובר באיסור אכילת חלב.

חציצה של דם לעניין טבילה

מבואר בברייתא, שהדם, והדיו, והדבש, והחלב, כשם יבשים, הם חוצצים בטבילה. וכשהם לחים, אינם חוצצים.

ולדעת רב גידל אמר זעירי, לא רק דם יבש ממש חוצץ בטבילה, אלא כל שהוא מתחיל להתייבש, ולהדבק קצת, הרי זה חוצץ, [וזה נקרא בגמרא סריד]. ורק כל זמן שהוא לח, עד שהנוגע בו באצבע, נמשך והולך חוט של דם מהדם לאצבע, אינו חוצץ, [וזה נקרא בגמרא לא סריד].

"וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתָךְ בְּמִלַּח תִּמְלַח. וְלֹא תִשְׁבֵּית מֶלַח

בְּרִית אֱלֹהִים מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּתְקַרֵּב מֶלַח"

רובו של פסוק זה כבר נתבאר לעיל, כיצד הוא נדרש, ועתה יתבארו בעזה"י, עוד כמה חלקים מהכתוב הזה, מה הם באים ללמדנו.

א. "בְּמִלַּח תִּמְלַח" – מכאן שלא תבונהו במלח.

- רבה בר עולא אמר, ש"תבונהו" הוא לשון תבן, כלומר, שלא יתן מלח הרבה, כתבן הניתן בטיט.

[ואביי הקשה, שאם כן, היה צריך לומר, "שלא יתבוננו"].

- ואביי אמר, ש"תבונהו" הוא לשון בניין, כלומר שלא יתן מלח הרבה, שורה על שורה כבניין.

[ורבא הקשה, שאם כן, היה צריך לומר, "שלא יבננו"].

- ורבא אמר, ש"תבונהו" הוא לשון תבונה, כלומר שלא ימלא מלח, כבינה שאדם מלא בה.

וכיצד הוא עושה, מביא האבר, ונותן עליו מלח, וחוזר והופכו, ונותן עליו מלח, ומעלהו.

[ומכל מקום צריך למלוח במלח ממש, ולא במי מלח, שנאמר "בְּמִלַּח"].

ב. "וְלֹא תִשְׁבֵּית מֶלַח".

מכאן שלכתחילה, יש למלוח במלח שמצוי תמיד, ואינו שובת, וזהו מלח סדומית, [שהים משליך בצידו בכל ימות השנה].

ג. "תִּתְקַרֵּב מֶלַח".

מכאן שבכל אופן יש למלוח, ולכן אם אין מלח סדומית, יש למלוח אף במלח איסתרוקנית [הנעשית מן הקרקע ובידי אדם], ואפילו במלח הבא מחו"ל.

וכמו כן יש למלוח אפילו קרבנות [ציבור] הקרבים בשבת, או קרבנות [ציבור] הקרבים בטומאה, [כי המליחה היא עבודה, ודוחה שבת וטומאה כשאר עבודות].

בשלושה מקומות בעזרה

נותנים מלח על גבי איזה דבר

א. בראשו של מזבח.

שם מולחים את הדברים הבאים קודם הקטרתם: (א) הקומץ של המנחה. (ב) והלבונה של המנחה. (ג) והקטורת. (ד) ומנחת כהנים. (ה) ומנחת כהן משיח. (ו) ומנחת נסכים. (ז) ועולת העוף.

ב. על גבי הכבש.

שם היו מולחים את אברי הקרבנות קודם הקטרתם.

ג. בלשכת המלח.

שם היו מולחים עורות קדשים.

מעילה במלח

המלח הניתן על גבי הקרבנות, קדוש הוא כמותם, ולכן, הנהנה ממנו, עובר באיסור מעילה, שנאמר, [בספר יחזקאל], "וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי ה' וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהָעֵלוּ אוֹתָם עֲלֵה לָהֵ"י, הרי ששניהם, המלח והקרבו גם יחד, קרויים עולה, ולכן בשניהם יש איסור מעילה.

אבל המלח שנפל בשעת המליחה על גבי הכבש ועל המזבח, אין בו איסור מעילה, [כי מאחר שנפל, שוב אינו ראוי למלוח בו את הקרבנות].

וכל זה אחר שנעשית במלח מצוותו, אבל קודם לכן, דין פשוט הוא, שהנהנה ממנו מעל, כי הוא ממון הקדש, ואינו יוצא מקדושתו עד שתעשה בו מצוותו.

ומכל מקום, אף שהמלח הוא ממון הקדש, התנו עליו בי"ד, שיהיו הכהנים מותרים למלוח בו את קרבנותיהם.

< מתחילה רצו לומר, שהכוונה לכך, שכשהם מביאים קרבנות, הם מותרים למלוחם ממלח הקדש, ואינם צריכים להביא מלח משלהם, [ואף שאפילו קרבנות של ישראל מותרים למלוח במלח של הקדש, מטעם שיתבאר בעזה"י להלן, לדעת בן בוכרי, יש צורך להתנות ולהתיר למלוח גם קרבנות כהנים במלח הקדש, כי לדעת בן בוכרי, הכהנים אינם נותנים ממון לקניית קרבנות ציבור, כפי שיתבאר בעזה"י להלן, ולכן היה מקום לומר שלא ימלחו את קרבנותיהם במלח של ציבור].

- אולם דחו זאת כי דין פשוט הוא שהכהנים מותרים למלוח את קרבנותיהם במלח שהרי אפילו את העורות הם מולחים במלח [כמבואר לעיל] וכל שכן שיהיו מותרים למלוח את

קרבתיהם.

< ולמסקנה, הכוונה לכך, שכשהכהנים אוכלים בשר קדשים, הם מותרים למולחו במלח של הקדש.

ודווקא בשר קדשים הן מותרים למלוח במלח של הקדש, אבל חולין ותרומה שאוכלים עם הקדשים, כדי שיהיו נאכלים על השובע, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], אסורים הם למלוח במלח של הקדש.

חולין ותרומה הנאכלים עם הקדשים בעזרה

בעניין אכילת המנחה נאמר, "וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנָּה [כלומר שיירי המנחה אחר הקמיצה] יֹאכְלוּ אֶהָרֹן וּבָנָיו מִצֹּאת תֹּאכֵל בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ".

ודרשו חכמים, שבזמן שהיא מועטת, ואין בה כדי לשבוע, "יאכלו" אותה עם דברים אחרים, כגון עם חולין ותרומה, כדי שתהא נאכלת על השובע.

ובזמן שהיא מרובה, ויש בה לבדה כדי שביעה, "יאכלוהָ", כלומר יאכלו אותה בלא דבר אחר.

ומכל מקום למדנו מכאן, שכדי שיאכלו הקדשים על השובע, מותר לאכול עימם חולין בעזרה.

קרבת ישראל מותר למלוח במלח של הקדש

יש דברים, שבעל הקרבן מביא מביתו, [כלומר מממונו], כגון את הקרבן או המנחה עצמם, וכן את הלבונה הבאה עם המנחה, [שנאמר תחילה, "וְנָתַן עֲלֶיהָ לְבֹנָה", ורק אחר כך, "וְהִבִּיֵאָה אֶל בְּנֵי אֶהָרֹן הַכֹּהֲנִים", ומשמע מזה, שאת הלבונה הבעלים מביא].

ויש דברים, שבאים אף לקרבן היחיד משל הציבור, כגון העצים שעליהם הקרבן מוקטר על גבי המזבח, [והטעם לכך יתבאר בעזה"י להלן].

ולעניין המלח, שבו מולחים את האימורים או הקומץ. מצד אחד, הסברא אומרת, שדינו כלבונה הבאה מממון הבעלים, שכן המלח דומה ללבונה בכך שקרב עם הקומץ בכלי אחד, כלבונה שקרבה עם הקומץ בכלי אחד. ומצד שני הסברא אומרת שדינו כעצים הבאים משל ציבור, שכן המלח דומה לעצים בכך שנוהג בכל הזבחים.

ואף שמסברא אין הכרע בדבר, הדין הוא, שהמלח לקרבנות בא משל ציבור, שנאמר במלח, "בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא", וכן נאמר בעניין לחם הפנים, "בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת יַעֲרְכֻנוּ לִפְנֵי ה' תְּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם", ויש ללמוד בגזרה שווה, שכשם שלחם הפנים בא משל ציבור, שנאמר בו "מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כך המלח בא משל ציבור.

האם כהנים נותנים מחצית

השקל לקרבנות ציבור

כל ישראל מחויבים לתת מחצית השקל בשנה לצורך קניית קרבנות ציבור, שנאמר, "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ".

ואמר רבי יהודה שהעיד בן בוכרי ביבנה – שהכהנים [והלויים] אינם בכלל החיוב הזה, שנאמר בעניין, "כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים", ושבת לוי אינו בכלל פקודי בני ישראל, כי לא נמנה עם שאר בני ישראל. ומכל מקום, אם כהן נתן מחצית

השקל לצורך קניית קרבנות ציבור כשאר ישראל, אינו חוטא בכך, [ואין להחשיב את הקרבן הנקנה בתרומתו כקרבן יחיד], כי אף שאינו חייב לתת, כשמוסר את תרומתו לציבור, הרי היא כממון הציבור, וניתן לקנות בה קרבנות ציבור.

ורבי יוחנן בן זכאי אמר – שגם הכהנים הם בכלל חיוב נתינת מחצית השקל, שנאמר "זֶה יִתְּנוּ", ו"זה" בגימטריא שנים עשר, ללמד, שכל שנים עשר השבטים בכלל חיוב הנתינה, ומה שנאמר "כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים", הכוונה לכל אלו שעברו

בים סוף, והכהנים בכללם, ולפיכך כל כהן שאינו נותן מחצית השקל הרי זה חוטא. [והכהנים האומרים שאינם חייבים במחצית השקל, טענתם מחמת הכתוב "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כְּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכַל", המלמד, שמנחות הכהנים אינן נאכלות אלא נשרפות, ומכח זה הם אומרים, שלא יתכן שמנחות ציבור, כמנחת העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, באות גם מכספי הכהנים, כי אם כן לא היו נאכלות אלא נשרפות, ומתוך שהן נאכלות, על כרחך אינן באות מכספי הכהנים, ואם כן, על כרחך הכהנים אינם נותנים ממון לקניית קרבנות הציבור. ומכל מקום אין זו דרשה נכונה כי אין המנחות הללו רק משל הכהנים ולכן הן נאכלות].

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248

ניתן לתרום גם בפייפל